

Odwzorowanie angielskich rodzajników w polszczyźnie: potrzebne czy nie?

Dorota Chłopek

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Wydział Humanistyczno-Społeczny,
Bielsko-Biała

Autorka zwraca uwagę na angielskie rodzajniki lub przedimki, określony *the* oraz nieokreślony *a(n)*, które w przekładzie na język polski nie mają swego *tertium comparationis*, czyli wspólnej platformy porównania, jednak zastanawia się, czy są w pewien sposób w polszczyźnie odwzorowywane. Artykuł ukazuje najważniejsze aspekty użycia angielskich rodzajników w kontekście powieści *The Hobbit* Tolkiena oraz stara się pokazać, czy istnieją w miarę ekwiwalentne środki wyrażenia angielskich określników w dwóch wersjach przekładu wybranych fragmentów na język polski.

Słowa kluczowe: odwzorowanie, angielskie rodzajniki, przekład, wersja polska, rzeczowniki

Profesor Nikolaj Jež jest w slawistycznym środowisku polonistycznym powszechnie znanym i cenionym tłumaczem, a jego liczne i bardzo aktualne przekłady literatury polskiej od prawie półwiecza przybliżają Słoweńcom rzeczywistość tej części Słowiańszczyzny. Zasadniczo jest praktykiem znającym język, kulturę i polską cywilizację, ja zaś zajmuję się niektórymi teoretycznymi aspektami translato logicznymi odwzorowań angielskich konstrukcji syntaktycznych, które w językach słowiańskich mogą być rozmaicie proponowane, w zależności od ich użytkowników. Jubileusz Profesora jest także okazją do poszukiwań wspólnych problemów naszych fascynacji.

1 Wprowadzenie

Według Dana Slobina (1996) najbardziej wrażliwe w języku obcym kategorie wyrażane konstrukcjami języka nie są doświadczane wprost przez postrzeganie mówiącego innym językiem jako pierwszym, w jego działaniach czuciowo-ruchowych i we wszelkich praktycznych kontaktach ze światem zewnętrznym. Takimi kategoriami w porównaniu z polszczyzną są na przykład w języku angielskim **rodzajniki**, inaczej **przedimki**, nieokreślony *a(n)*, określony *the*, także zerowy \emptyset , które łączą się z wiedzą na temat niewystępowania przedimka (zob. Chłopek 2018). Przedimek określony *the* oraz nieokreślony *a(n)*, między innymi obok

zaimków wskazujących i dzierżawczych (Biber i in. 1999: 258), są najbardziej powszechnymi określnikami centralnymi, ang. *central determiners* (Quirk i in. 1985: 253). Rodney Huddleston i Geoffrey Pullum (2005: 91) uważają, iż najważniejszą semantyczną rolą określników jest oznaczenie frazy nominalnej jako określonej przez *the* lub nieokreślonej przez *a(n)*. Uwaga koncentruje się tutaj wyłącznie na rzeczownikach pospolitych i określających je rodzajnikach *the* lub *a(n)*. Omówienie zastosowania angielskich rodzajników z rzeczownikami pospolitymi wymaga odniesienia **specyficznego** albo **gatunkowego**. Randolph Quirk i inni (1985: 265) zaprezentowali użycie rodzajników z odniesieniem specyficznym w tabeli 5.26 przetransponowanej na poniższą tabelę (zob. również Chłopek 2018: 335).

Tabela 1: Użycie angielskich rodzajników

	Odniesienie OKREŚLONE		Odniesienie NIEOKREŚLONE	
	Rzeczowniki POLICZALNE	Rzeczowniki NIEPOLICZALNE	Rzeczowniki POLICZALNE	Rzeczowniki NIEPOLICZALNE
Liczba POJEDYNCZA	<i>the tiger</i> , pol. <i>tygrys</i>	<i>the furniture</i> , pol. <i>mebel, meble</i>	<i>a tiger</i> , pol. <i>tygrys</i>	(some) <i>furniture</i> , pol. (trochę) <i>mebli</i>
Liczba MNOGA	<i>the tigers</i> , pol. <i>tygrysy</i>		(some) <i>tigers</i> , pol. (kilka) <i>tygrysów</i>	

W tabeli rzeczowniki zapisane kursywą są używane również w odniesieniu gatunkowym (Quirk i in. 1985: 265). W niniejszym tekście skupię się tylko na odniesieniu specyficznym, z którym łączy się pojęcie liczby rzeczowników oraz problem policzalności ich referentów (zob. Chłopek 2015). Zatem uwaga zwrócona jest także na kategorię policzalności w związku z użyciem konkretnych rodzajników (zob. Chłopek 2018). Gramatyka składniowa (Quirk i in. 1985: 247) dzieli rzeczowniki w języku angielskim na **pospolite** oraz **własne**, ang. *common and proper*. Rzeczowniki pospolite obejmują kategorie **policzalne** i **niepoliczalne**, które zawierają typy rzeczowników **konkretnych** oraz **abstrakcyjnych**. Rzeczowniki policzalne opisują wykonturowane obiekty, konkretne, np. *a wife*, pol. *żona*; *a pony*, pol. *kucyk*, oraz abstrakcyjne, np. *a dream*, pol. *sen, marzenie*; *a remark*, pol. *uwaga*. Rzeczowniki niepoliczalne desygnują niewykonturowane substancje zwane ‘masą’, ang. *mass* (Talmy 2000), konkretną, np. *water*, pol. *woda*; *bread*, pol. *chleb*, jak i abstrakcyjną, np. *advice*, pol. *rada, rady*; *research*, pol. *badanie, badania*. Przy zwracaniu uwagi na różnicę pomiędzy angielskimi rzeczownikami policzalnymi, ang. *count*, i niepoliczalnymi, ang. *mass*, zgodnie z Jilą Ghomeshi i Diane Massam (2012: 5) te drugie mogą wystąpić bez jakichkolwiek określników, czyli z określnikiem zerowym \emptyset , np. *She buys bread every*

day, pol. *Ona kupuje chleb codziennie*, kontra *¹*She buys book every day*, pol. *Ona kupuje książkę codziennie*. Ponadto niepoliczalne rzeczowniki nie mogą przyjmować liczby mnogiej, np. **three informations*, pol. *trzy informacje*, chociaż istnieją wyjątki, przymiotnik sugeruje, iż rzeczowniki, które w określonym znaczeniu są niepoliczalne, w innym mogą być policzalne, np. *bread*², pol. *chleby*, w znaczeniu różne rodzaje chleba, np. *a book on yeast breads*, pol. *książka na temat chlebów drożdżowych*. Istotne jest również, że w języku angielskim rzeczowniki nie mają zróżnicowanych form fleksyjnych przypadków deklinacyjnych, oprócz przypadków pospolitego i dopełniacza, a relacje gramatyczne są głównie wykazywane poprzez ustalony porządek elementów zdania, podmiot przed czasownikiem i dopełnienie po czasowniku, w szyku elementów **podmiot (Subject) S – czasownik (Verb) V – dopełnienie (Object) O**, w skrócie **SVO** (za: Dixon 1991: 10). W ramach pragmatyki, obszerne badania nad rzeczownikami policzalnymi i niepoliczalnymi, wraz z odniesieniem do określników, były przeprowadzone przez Gennara Chierchię (np. 1998, 2010, 2015). Co więcej, Caroline B. Heycock i Roberto Zamparelli (2003) badali „anomalię” w języku angielskim względnego swobodnego występowania fraz nominalnych bez określników w zdaniu współrzędnym. Kolejne dwie części skupiają się na wyrażonych w języku polskim angielskich zdaniach z rzeczownikami z przedimkami *the* i *a(n)* w odniesieniu specyficznym: *the* w części drugiej, *a(n)* w części trzeciej. Wyeksponowane są jednak tylko niektóre użycia. Przykłady angielskie pochodzą z powieści *The Hobbit* Tolkiena – wersja a, natomiast ich odpowiedniki polskie zaczerpnięte są z przekładu Marii Skibniewskiej (1997) – wersja b oraz Pauliny Braiter (2012) – wersja c.³ Język polski nie ma wspólnej platformy porównania, czyli gramatycznego *tertium comparationis* (Krzyszowski 1990) dla angielskich rodzajników. Czy inna kategoria leksykalna w języku polskim niż potencjalny brakujący rodzajnik jest w stanie go zastąpić?

2 Przykłady z przedimkiem określonym *the* w przekładzie na język polski

Najpierw zaprezentowanych jest siedem sytuacji z przedimkiem określonym *the*, który występuje przed rzeczownikiem znanym rozmówcom.

Po pierwsze, rodzajnik *the* stosowany jest w odniesieniu do sytuacji ‘**bezpośredniej**’, ang. *immediate*, co ilustruje przykład 1a. Wyrażenie *the door*, pol. *drzwi*, zawiera rodzajnik określony *the*, który sugeruje określone drzwi w sytuacji bieżącej. Polskie wersje 1b i 1c wywołują bezpośredniość sytuacji *pod drzwiami*

1 Gwiazdka * symbolizuje konstrukcję błędną gramatycznie.

2 Różne rodzaje chleba w języku angielskim, zob. <http://www.thefreedictionary.com/bread>. [Dostęp: 10.02.2018].

3 Por. bibliografia – źródła analizowanych przykładów.

bardziej kontekstem aniżeli samą frazą nominalną, np. znakiem interpunkcyjnym jak wykrzyknik (1c):

1.
 - a. «Someone at **the door**⁴!» he said, blinking. (s. 17)
 - b. – Ktoś jest pod **drzwiami** – powiedział Bilbo, mrugając nerwowo. (s. 14)
 - c. – Ktoś stoi pod **drzwiami!** – wykrzyknął Bilbo, oszołomiony. (s. 20)

Po drugie, przedimek *the* odnosi się do sytuacji związanej z wiedzą ogólną mówiącego, co ilustrują wyrażenia *the sun*, pol. *słońce*, oraz *the East*, pol. *wschód*, w 2a. Wersje polskie 2b i 2c nie zawierają żadnych określników przed odpowiednikami angielskich wyrażen z *the*:

2.
 - a. **The sun** had set when turning with another sweep towards **the East** [...]. (s. 164)
 - b. **Słońce** już zaszło, gdy zataczając łuk na **wschód** [...]. (s. 198)
 - c. **Słońce** już zachodziło, kiedy raz jeszcze skręciwszy na **wschód** [...]. (s. 222)

Po trzecie, *the* poprzedza rzeczownik w wyrażeniu sugerującym unikalność okazji w logicznych sądach (Quirk i in. 1985: 270), np. *the only road* w 3a, pol. *jedyna droga*. Wersje polskie 3b i 3c nie zawierają żadnego elementu, który odpowiadałby *the* w wersji angielskiej (3a):

3.
 - a. So you see Bilbo had come in the end by **the only road** that was any good. (s. 164)
 - b. Jak więc widzicie, Bilbo w wyniku wszystkich przygód trafił na **jedyną możliwą drogę**. (s. 197)
 - c. Widzicie zatem, że ostatecznie Bilbo wybrał **jedyną rozsądną drogę**. (s. 222)

Po czwarte, w odniesieniu **anaforycznym bezpośrednio**, z przedimkiem określonym *the*, przed frazą nominalną występuje informacja, o której była mowa wcześniej w tekście. Dwukrotne użycie *the* w odniesieniu anaforycznym bezpośrednio ilustruje przykład 4a, z wyrażeniami *the door*, pol. *drzwi*, i *the tunnel*,

4 Wyeksponowane tłustym drukiem fragmenty w cytowanych przykładach nie są pogrubione w tekstach źródłowych.

pol. *tunel*. Wersje polskie 4b i 4c nie zastępują angielskiego rodzajnika żadną kategorią leksykalną:

4.
 - a. It had **a perfectly round door** like a porthole [...]. **The door** opened on to a tube-shaped hall like **a tunnel** [...]. **The tunnel** wound on and on [...]. (s. 11)
 - b. Miała **drzwi doskonale okrągłe** jak okienko okrętowe [...]. **Drzwi** prowadziły do hallu, który miał kształt rury i wyglądał jak **tunel** [...]. **Tunel** wił się w skrętach [...]. (s. 5)
 - c. Miała zielone, **idealnie okrągłe drzwi**, przypominające okrętowy bulaj [...]. Za **nimi** rozciągał się okrągły **korytarz**, długi jak **tunel** [...]. (s. 11)

Co więcej, **anaforyczne** odniesienie może być również **niebezpośrednie**, występuje wówczas, gdy omawiany obiekt stanowi część wiedzy encyklopedycznej odbiorcy informacji, wnioskuje on wtedy z kontekstu, do czego odnosi się wspomniany referent. W przykładzie 5a fraza nominalna *the pantries*, pol. *spizarnia*, wywołuje pomieszczenie, w którym przechowywane jest jedzenie. Zatem polecenie *bring out the cold chicken*, polskie lit.⁵ *przynies na zewnątrz zimnego kurczaka*, zawiera rodzajnik określony *the* przed *cold chicken*. Wersja polska 5b posiada odpowiedniki obydwu rzeczowników, ale bez leksykalnych wyrażen odwzorowujących rodzajnik *the* z wersji 5a. Z kolei wersja 5c mieści tylko jeden rzeczownik z przydawką, *pieczone kurczę*, pomijając drugi odpowiednik, dla *the pantries*. Porównajmy:

5.
 - a. «Put on a few eggs, there's a good fellow!» Gandalf called after him, as the hobbit stumped off to **the pantries**. «And just bring out **the cold chicken** and pickles!» «Seems to know as much about the inside of my larders as I do myself!» thought Mr. Baggins [...]. (s. 18–19)
 - b. – Bądź tak dobry i ugotuj kilka jajek! – krzyknął Gandalf w ślad za hobbitem, który już kuśtykał w stronę **spizarni**. – A przy okazji przynieś **na zimno kurczęta pieczone** i pomidory. «On, zdaje się, zna moją spizarnię równie dobrze jak ja sam» – pomyślał pan Baggins [...]. (s. 16)
 - c. – Ugotuj też kilka jajek, mój drogi! – zawołał Gandalf w ślad za oddalającym się hobbitem.
– I przynieś **pieczone kurczę**! I domowe marynaty! Zdaje się, że on lepiej ode mnie zna zawartość moich spizarni! – pomyślał gorzko pan Baggins

5 Skróć *lit.* oznacza dosłownie, literalnie.

[...]. (s. 22)

Poza tym odniesienie może być także **kataforyczne**, po informacji wcześniej już określonej przedimkiem *the* w tym samym zdaniu, co zrealizowane jest w przykładzie 6a przez cztery frazy (*the mother*, pol. *matka*; *the three remarkable daughters*, pol. lit. *trzy niepospolite córki*; *the hobbits*, pol. *hobbici*; *the small river*, pol. *mała rzeka*) z przydawkami włączonymi w zakres grupy nominalnej: dopełniaczowym wyrażeniem przyimkowym z *of* (*of this hobbit*, pol. *tego hobbita*; *of the Old Took*, pol. *Starego Tuka*) oraz zdaniem finitywnym, czyli z odmienionym czasownikiem, poprzedzonym zaimkiem względnym (*who lived across The Water*, pol. *który żył Za Wodą*; *that ran at the foot of The Hill*, pol. *która płynęła u stóp Pagórka*). Przydawki w zakresie grupy nominalnej, występujące po rzeczownikowym ośrodku frazy, stanowią jego odniesienie kataforyczne. Wersje polskie 6b i 6c nie zawierają żadnych środków leksykalnych odwzorowujących angielski rodzajnik określony *the* w 6a:

6.

- a. As I was saying, **the mother** of this hobbit – of Bilbo Baggins [...] one of **the three remarkable daughters** of the Old Took, head of **the hobbits** who lived across The Water, **the small river** that ran at the foot of The Hill. (s. 12)
- b. Jak więc mówiłem, **matką** naszego hobbita – to jest Bilba Bagginsa [...] jedna z **trzech niepospolitych córek** Starego Tuka, głowy wszystkich **hobbitów**, mieszkających Za Wodą, czyli za **rzeczką**, która płynęła u stóp Pagórka. (s. 7)
- c. Jak już mówiłem, **matką** naszego hobbita – czyli Bilba Bagginsa [...] jedna z **trzech szlachetnych córek** Starego Tuka, przywódcy **hobbitów** osiadłych za Wodą, Starego Tuka, **małą rzeczką**, płynącą u stóp Pagórka. (s. 13)

Ponadto odniesienie **sporadyczne** włącza rodzajnik *the* przed rzeczownikami, oznaczającymi instytucje społeczne, np. *the theatre*, pol. *teatr*; *the cinema*, pol. *kino*; *the opera*, pol. *opera*. Według Quirka i innych (1985: 269), użycie przedimka *the* wiąże się w tym odniesieniu z różnymi aspektami masowej komunikacji, np. *the news*, pol. *wiadomość*, *wiadomości*, *nowina*; *the paper(s)*, pol. *gazeta/gazety*; *the press*, pol. *prasa*; *the radio*, pol. *radio*; *the television*, pol. *telewizja*. Przykład 7a mieści pierwszy z ostatniej listy, *the news*. Wersje polskie 7b i 7c nie wykorzystują żadnych środków leksykalnych do odwzorowania angielskiego przedimka określonego *the* z wersji 7a:

7.
 - a. **The news** had spread from the doors of the hall like fire through all the town. (s. 169)
 - b. **Nowina** przedostała się z sali biesiadnej na miasto i obiegła je niczym płomień. (s. 204)
 - c. **Nowina** o przybyszach rozeszła się po mieście niczym pożar wśród traw. (s. 229)

W przykładach od 1 do 7, gdzie wersja angielska zawiera przedimek określony *the* w rozmaitych zastosowaniach, wersje polskie nie mieszczą elementów, które odwzorowywałyby w nich ten rodzajnik. Czy przedimek nieokreślony *a(n)* będzie potraktowany w wersjach polskich podobnie?

3 Przykłady z przedimkiem nieokreślonym *a(n)* w przekładzie na język polski

Quirk i inni (1985: 272) ukazują przedimek nieokreślony *a(n)* jako pojęciowo nienacechowany w określaniu rzeczowników policzalnych w liczbie pojedynczej, gdzie nie obowiązują wymienione warunki dla użycia rodzajnika określonego *the*. Konstrukcja *a(n) X*, w której *X* zastępuje rzeczownik, jest stosowana, gdy odniesienie *X* nie jest rozpoznawane przez rozmówców. Zatem przedimek *a(n)*, w formie *a* lub *an*, jest zwykle używany w kontekście, w którym referent nie był wspomniany wcześniej w dyskursie, także później w tym samym zdaniu nie było do niego odniesienia kataforycznego w postaci kontynuującej frazę nominalną przydawki.

Przykład 8a zawiera znanego już uczestnika opisywanej sytuacji, *the hobbit*, pol. *hobbit*, oraz wspomnianego pierwszy raz kuca, *a pony*, pol. *kuc*, w wyrażeniu *on a pony*, pol. lit. *na kucu*. Wersje polskie 8b i 8c w żaden sposób nie odwzorowują rodzajnika nieokreślonego *a* w wyrażeniu tłumaczącym frazę *on a pony* jako *na kucu*:

8.
 - a. «Just look! Bilbo the hobbit **on a pony**, my dear! Isn't it delicious!» (s. 49)
 - b. – Patrzcie państwo! Hobbit Bilbo **na kucu**, nie do wiary! Co za widok!. (s. 55)
 - c. – Hobbit Bilbo **na kucu**, do licha! Czyż to nie urocze! (s. 66)

Przykład 9a mieści wyrażenie *a ring*, pol. *pierścień*, i dwa inne w apozycji z przedimkiem nieokreślonym *a*, *a golden ring*, pol. *złoty pierścień* (w kolorze

złotym), a *precious ring*, pol. *drogocenny pierścień*, które opisują ten sam pierścień. Wersje polskie 9b i 9c nie odwzorowują przedimka nieokreślonego *a* w przekładzie tych wyrażen:

9.
 - a. He had **a ring, a golden ring, a precious ring**. (s. 75)
 - b. [...] **pierścień, złoty, bezcenny pierścień**. (s. 87)
 - c. Był to **pierścień, złoty drogocenny pierścień**. (s. 101)

Rodzajnik nieokreślony *a(n)* posiada również rolę **opisową**, ang. *descriptive*. Występując w niej, jest ściśle powiązany z funkcją orzecznika przymiotnikowego lub rzeczownikowego w zdaniu z czasownikami łączącymi (np. Quirk i in. 1985: 273), ang. *copular*, co ukazuje przykład 10a z czasownikiem łączącym *was*, pol. *był*. Wersje polskie 10b i 10c jednakowo tłumaczą predykat z 10a *was a very well-to-do hobbit* jako *był bardzo majątnym hobbitem*, bez leksykalnego odwzorowania rodzajnika nieokreślonego *a*:

10.
 - a. This hobbit **was a very well-to-do hobbit**, and his name was Baggins. (s. 11)
 - b. Ów hobbit **był bardzo zamożnym hobbitem**, a nazywał się Baggins. (s. 6)
 - c. Nasz hobbit **był bardzo majątnym hobbitem**. Nazywał się Baggins. (s. 12)

W przykładzie 11a przedimek nieokreślony w funkcji opisowej występuje trzy razy: *a story*, pol. *opowieść, historia*; *a Baggins*, pol. *jeden z Bagginsów*; *an adventure*, pol. *przygoda*. Tylko wersja polska 11c zawiera odwzorowanie rodzajnika *a* w zaimku przymiotnym *pewien* przed rzeczownikiem własnym w wyrażeniu *o pewnym Bagginsie*. Wersja 11b, mówiąca o tym samym, pomija ów zaimek. Porównajmy:

11.
 - a. This is **a story** of how **a Baggins** had **an adventure** [...]. (s. 11)
 - b. W tej **historii** opowiemy o **Bagginsie**, którego spotkała **przygoda** [...]. (s. 6)
 - c. Nasza historia opowiada natomiast o **pewnym Bagginsie**, który przeżył przygodę [...]. (s. 12)

W języku angielskim osadzona jest konstrukcja **MANY A** plus **rzeczownik policzalny w liczbie pojedynczej** ze związkiem zgody czasownika dla liczby

pojedynczej, którą realizują przykłady od 12a do 14a. Przykład 12a czyni to za pomocą współrzędnego wyrażenia *many a rider and wanderer*, pol. *niejeden jeździec i pieszy*, 13a wyrażenia *for many a year*, pol. *od wielu lat*, z kolei 14a wyrażenia *with many a slap*, pol. lit. *wieloma uderzeniami*. Wersje polskie zawierają: rzeczownik w liczbie pojedynczej w wyrażeniu *niejeden jeździec lub pieszy* w 12b, rzeczownik w liczbie mnogiej w wyrażeniu *wielu jeźdźców i wędrowców* w 12c, również w wyrażeniu *od wielu lat* w 13b i 13c, także inną kategorię leksykalną niż rzeczownik – przysłówek *nieraz* w 14b albo czasownik *biły* w 14c. Spośród sześciu ukazanych poniżej polskich wersji, które odpowiadają trzem wersjom angielskim, tylko jedna, 12b, zawiera rzeczownik w liczbie pojedynczej, odpowiadający rzeczownikowi w liczbie pojedynczej w wersji angielskiej z konstrukcją MANY A plus rzeczownik policzalny w liczbie pojedynczej. Oto omówione egzemplifikacje:

12.

- a. Paths had vanished, and **many a rider and wanderer** too, if they had tried to find the lost ways across. (s. 164)
- b. Nie można było odszukać dawnych ścieżek, **niejeden jeździec lub pieszy** wędrowiec zginął próbując je odnaleźć. (s. 197)
- c. [...] prowadzące przez nie ścieżki zniknęły, podobnie jak **wielu jeźdźców i wędrowców**, daremnie próbujących je odnaleźć. (s. 221)

13.

- a. [...] and the hall had not seen such a gathering **for many a year**. (s. 111)
- b. Ściany tej sali **od wielu lat** nie widziały równie liczego zgromadzenia! (s. 133)
- c. [...] w sali, która **od wielu lat** nie oglądała podobnego zgromadzenia. (s. 152)

14.

- a. He pushed his way through the tangled twigs **with many a slap** in the eye [...]. (s. 129)
- b. Przepychał się w górę przez gąszcz i **nieraz** gałązka **trzępnęła** go boleśnie po oczach [...]. (s. 155)
- c. Przepychał się zatem przez splecione gałązki, które **biły** go po oczach [...]. (s. 176)

4 Wnioski

Niniejszy artykuł poświęcony jest kwestii obligatoryjnych w języku angielskim określników óśrodków frazy nominalnej w postaci przedimków określonego *the* oraz nieokreślonego *a(n)* oraz ich miejsca w przekładzie angielskiego tekstu na polszczyznę. Skoro w języku angielskim rodzajniki odgrywają fundamentalną rolę w dyskursie, intrygująca wydaje się kwestia, czy następuje pewne ich odwzorowanie w wersji polskiej, czy takowe odwzorowanie jest konieczne, czy może tekst w języku polskim nie potrzebuje takich środków leksykalnych. Nie ma w nim dla nich *tertium comparationis* w języku polskim. Zatem można się spodziewać, że nie są w nim potrzebne – chociaż w przykładzie 11c występuje zaimiek przymiotny *pewien* w wyrażeniu *pewnym Bagginsie*, zastosowanym w przekładzie frazy *a Baggins*, z rzeczownikiem własnym *Baggins*. Jednak pozostaje pytanie, czy wersja polska jest w jakiś sposób „uboższa” z powodu braku bezpośredniego i systematycznego odwzorowania w niej angielskich przedimków? Otóż nie jest ona w żaden sposób tym dotknięta, ale polski użytkownik języka angielskiego jako obcego powinien znać zasady używania angielskich rodzajników w komunikacji prowadzonej w angielszczyźnie. Co więcej, powinien być zaznajomiony również z konstrukcją MANY A plus rzeczownik policzalny w liczbie pojedynczej ze związkiem zgody czasownika i zaimków w liczbie pojedynczej. Nie istnieje wybrany jedyny „klucz” przekładu pewnych polskich wyrażen na język angielski z wykorzystaniem właśnie tej konstrukcji. Można dostrzec, iż tłumaczenie fragmentów angielskiego dyskursu z tą konstrukcją na język polski ukazuje różne leksykalne rozwiązania w wersji polskiej. Zatem należy być zaznajomionym również z tą konstrukcją, która może okazać się przydatna w komunikacji w języku angielskim. Drogę do poznawania użycia angielskich rodzajników, nie tylko określonego *the* oraz nieokreślonego *a(n)*, ale także zerowego \emptyset , któremu nie poświęcono tutaj uwagi ze względu na permanentny brak odpowiednika jakiegokolwiek rodzajnika w wersji polskiej, wytycza kontekst użycia angielskich rodzajników. Przedstawiono kilka przykładów wersji angielskiej z przedimkiem określonym *the* oraz kilka przykładów z rodzajnikiem nieokreślonym *a(n)*, uwagę zwrócono na konkretne sytuacje, szczególnie z odniesieniem specyficznym rodzajników. Sugeruje się tym samym zarówno literaturę piękną, jak i – nie będący tematem niniejszego tekstu – dyskurs internetowy, jako szczególnie bogate w bazie danych korpusów języka angielskiego źródła przykładów użycia angielskich rodzajników. Taka podstawa materiałowa stanowi zachętę i inspirację do dalszych badań.

Bibliografia

- BIBER, Douglas, JOHANSSON, Stig, LEECH, Geoffrey, CONRAD, Susan, FINEGAN, Edward, 1999: *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Pearson Education Limited.
- CHIERCHIA, Gennaro, 1998: Plurality of mass nouns and the notion of semantic parameter. Rothstein S. (red.): *Events and grammar*. Dordrecht: Kluwer, 53–103.
- CHIERCHIA, Gennaro, 2010: Mass nouns, vagueness, and semantic variation. *Synthèse* 174, 99–149.
- CHIERCHIA, Gennaro, 2015: How Universal is the Mass/Count Distinction? Three Grammars of Counting. Li A., Simpson A., Tsai W-T. D. (red.): *Chinese Syntax in a Cross-linguistic Perspective*. Oxford: Oxford University Press, 147–176.
- CHŁOPEK, Dorota, 2015: A cognitive comparison of nouns: English v Polish. *SKASE Journal of Theoretical Linguistics* 12/2, 103–123.
- CHŁOPEK, Dorota, 2018: *Angielskie konstrukcje oraz ich polskie wersje przekładu z perspektywy Lingwistyki Kognitywnej i nie tylko*. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Naukowe ATH.
- DIXON, Robert, 1991: *A Semantic Approach to English Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- GHOMESHI, Jila, MASSAM, Diane, 2012: The Count Mass Distinction: Issues and Perspectives. Ghomeshi J., Massam D. (red.): *Count and Mass Across Languages*. Oxford: Oxford University Press, 1–8.
- HEYCOCK, Caroline B., ZAMPARELLI, Roberto, 2003: Coordinated Bare Definites. *Linguistic Inquiry* 34/3, 443–469.
- HUDDLESTON, Rodney, PULLUM, Geoffrey, 2002: *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- KRZESZOWSKI, Tomasz, 1990: *Contrasting Languages: The Scope of Contrastive Linguistics*. Berlin: Walter de Gruyter.
- QUIRK, Randolph, GREENBAUM, Sidney, LEECH, Geoffrey, SVARTVIK, Jan, 1985: *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Harlow: Pearson Education Limited.
- SLOBIN, Dan, 1996: From “thought and Language” to “thinking and speaking”. Gumperz J., Levinson S. (red.): *Rethinking Linguistic Relativity*. Cambridge: Cambridge University Press, 70–96.
- TALMY, Leonard, 2000: *Toward a Cognitive Semantics, Volume I: Concept Structuring Systems*. Cambridge, Mass.: MIT Press.

Źródła analizowanych przykładów

TOLKIEN, John Ronald Reuel, 1937/1978: *The Hobbit or There and Back Again*.

Boston: Houghton Mifflin Company. (wersja a)

TOLKIEN, John Ronald Reuel, 1997: *Hobbit czyli tam i z powrotem*, tł. Maria

Skibniewska. Warszawa: Wydawnictwo Iskry. (wersja b)

TOLKIEN, John Ronald Reuel, 2012: *Hobbit*, tł. Paulina Braiter. Warszawa: Wy-

dawnictwo Amber Sp. z o.o. (wersja c)

Summary: Instantiation of English Articles in Polish: Is It Necessary or Not?

The present discourse concentrates on English articles, the definite article *the* and the indefinite article *a(n)*, in clauses from „The Hobbit” by Tolkien in two different Polish translations. It poses a question whether a certain instantiation of the two English articles is necessary in the Polish version where grammar does not contain *tertium comparationis*, i.e. common platform of reference for said English articles. Reference is made to Dan Slobin’s (1996) observation that the most problematic linguistic categories for foreign language learners do not have their direct equivalents in the native language of the learners. First, a general introduction to the division of English nouns is made and subsequently, the focus falls on noun phrases involving English articles *the* and *a(n)* used in specific reference. The paper presents examples from English literature illustrating selected uses of the definite article *the* and the indefinite article *a(n)* using two versions of its translation into Polish. Among them, it shows example clauses realizing the MANY A construction with two versions of renditions into Polish. Examples of the Polish versions generally do not reveal means of instantiation of English articles in Polish. The conclusion states that such an instantiation is not necessary, but Polish learners should know the particular uses of English articles.

Keywords: instantiation, English articles, rendition, Polish version, nouns